

Kauno pedagogų kvalifikacijos centras

**Vytauto Didžiojo universitetas
Edukologijos institutas**

**Pedagoginių darbuotojų ir švietimo įstaigų
kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikiai ir
grįžtamasis ryšys**

TURINYS

ĮVADAS	3
1. Profesinio pedagogų tobulėjimo tyrimo metodologija.....	4
Tyrimo imtis	4
Tyrimo organizavimas	4
Tiriamieji	5
2. Profesinis pedagogų tobulėjimas mokymosi visą gyvenimą kontekste	7
Kvalifikacijos renginių formos, vieta, tematika.....	7
Kvalifikacijos tobulinimo renginių nauda	11
Pedagogų lūkesčiai, susiję su kvalifikacijos tobulinimo renginiais.....	13
3. Rezultatų lyginamoji analizė.....	17
Apibendrinimas	24
Priedas	26

ĮVADAS

Lietuvos švietimo sistemoje, išgyvenančioje pokyčius, pagrindiniai jos dalyviai – pedagogai ir mokiniai. Pamokos vyksta 45 minutes, per kurias mokytojas stengiasi mokiniams suteikti žinių, išugdyti naujus ir patobulinti turimus gebėjimus. Besikeičianti aplinka sąlygoja, kad mokytojas turi reaguoti į atsirandančias naujoves ir inovacijas, taikyti naujus mokymo metodus, prisitaikyti besikeičiančioje mokyklos aplinkoje, bendradarbiauti ir komunikuoti ne tik su Lietuvos, bet ir su užsienio pedagogais. Iššūkių yra daug, todėl mokytojas privalo nuolat tobulėti.

Švietimo įstaigose dirbantys pedagoginiai darbuotojai nelieka abejingi pokyčiams, išsako savo poreikius, į kuriuos atsižvelgiant ir turi būti organizuojamas kvalifikacijos tobulinimas.

Tyrimo tikslas – ištirti Kauno miesto švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikius ir grįžtamąjį ryšį, renginių naudą, kokybę.

1. Profesinio pedagogų tobulėjimo tyrimo metodologija

Tyrimo imtis

2016-2017 mokslo metais 68 Kauno miesto mokyklose dirbo 2354 mokytojai ir vadovai (tame tarpe 213 vadovų), 97 ikimokyklinio ugdymo įstaigose – 1709 pedagogai ir vadovai (tame tarpe 159 vadovai). Siekiant parinkti reprezentatyvią imtį, kuri atspindėtų generalinę visumą, tyrimui buvo pasirinkta paprastoji atsitiktinė imtis. Klausimynas buvo patalpintas į apklausų portalą www.manoapklausa.lt, viešas, visiems 4063 pedagogams buvo sudaryta vienoda galimybė jame sudalyvauti.

Reikalingas imties dydis buvo skaičiuojamas taikant Yamane formulę (iš G.D.Israel¹, 2013) ir jos korekciją. Pirminis imties dydis skaičiuojamas pagal formulę (čia z – standartinio normaliojo skirstinio 0,05 lygmens kvantilis, e – paklaida, šiame tyrime imties parinkimui taikoma 5 proc. paklaidos lygmuo):

$$n_0 = \frac{z^2 \cdot p \cdot q}{e^2} \approx \frac{1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{0,05^2} \approx 384.$$

Kadangi žinomas visos generalinės visumos dydis, suskaičiuotas imties dydis koreguotas taikant formulę (čia $N = 4063$, $n_0 = 384$):

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{(n_0 - 1)}{N}} \approx \frac{384}{1 + \frac{384 - 1}{4063}} \approx 361.$$

Todėl tyrimui buvo siekiama surinkti ne mažiau 361 tinkamų apdorojimui klausimynų, kad imtis būtų reprezentatyvi.

Klausimyną užpildė 408 respondentai, kurių tarpe 3 respondentai buvo iš Kauno rajono, 4 iš kitų Lietuvos vietovių, todėl siekiant tinkamai atspindėti esamas tendencijas Kaune, rezultatai analizuoti iš 401 Kauno miesto švietimo įstaigose dirbančių pedagoginių darbuotojų atsakymų.

Tyrimo organizavimas

Kauno pedagogų kvalifikacijos centras, bendradarbiaudamas su Vytauto Didžiojo universitetu, organizavo tyrimą, kurio tikslas – ištirti Kauno miesto švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikius ir grįžtamąjį ryšį.

Tyrimas organizuotas etapais:

- I etapas. Klausimyno parengimas. 2017 metų kovo – balandžio mėn.
- II etapas. Duomenų rinkimas. 2017 metų gegužės – rugsėjo mėn.

¹ <http://edis.ifas.ufl.edu/pdffiles/pd/pd00600.pdf>

- III etapas. Rezultatų analizė. 2017 metų rugsėjo – spalio mėn.

Klausimynas kurtas įvertinant šiandieninius galiojančius teisės aktus.

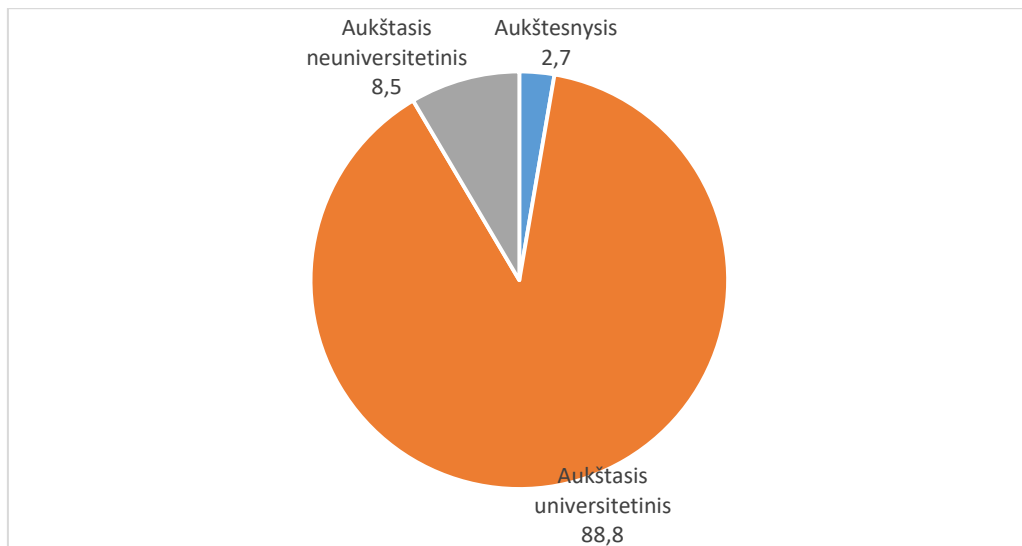
Tyrimas atliktas anketavimo metodu užpildant apklausą efektyviu „on-line” būdu: www.manoapklausa.lt. Klausimynas buvo viešai prieinamas, laikytasi tyrimų etikos principų: geranoriškumo iš pedagoginių darbuotojų pusės, užtikrinamas anonimiškumas.

Tiriamieji

Klausimyną užpildė 408 respondentai, tačiau 7 buvo ne iš Kauno miesto, todėl rezultatai analizuoti iš 401 Kauno miesto švietimo įstaigose dirbančių pedagoginių darbuotojų atsakymų.

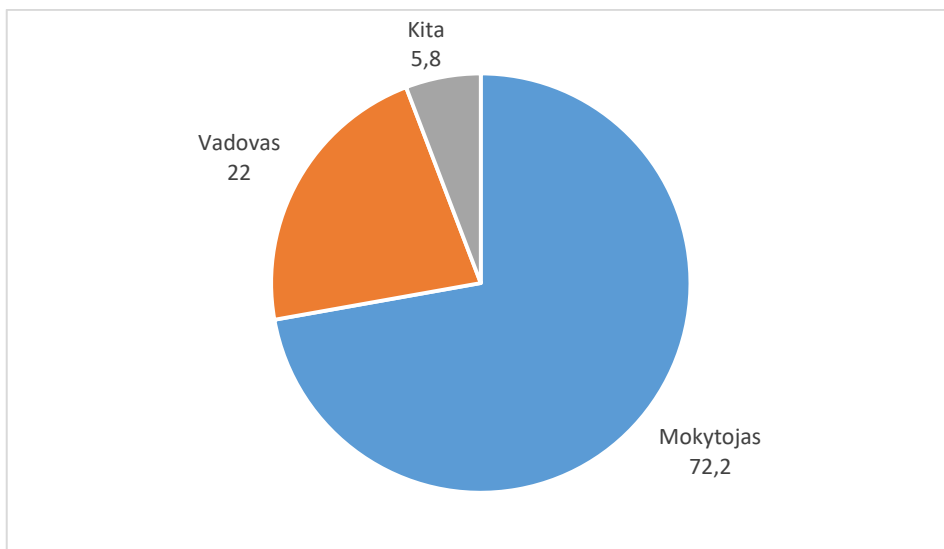
Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų yra moterys (94,3 proc.). Vidutinis tyrime dalyvavusių pedagoginių darbuotojų amžius ~ 48 metai (47,96, jauniausiam 22, vyriausiam 68 metai), jų turimo darbo stažo vidurkis – 23, 64 metai (mažiausias – pusė metų, didžiausias – 46 metai).

Dauguma tyrimo dalyvių turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (88,8 proc., 1 paveikslas). Likusieji yra įgiję aukštesnį arba aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą.

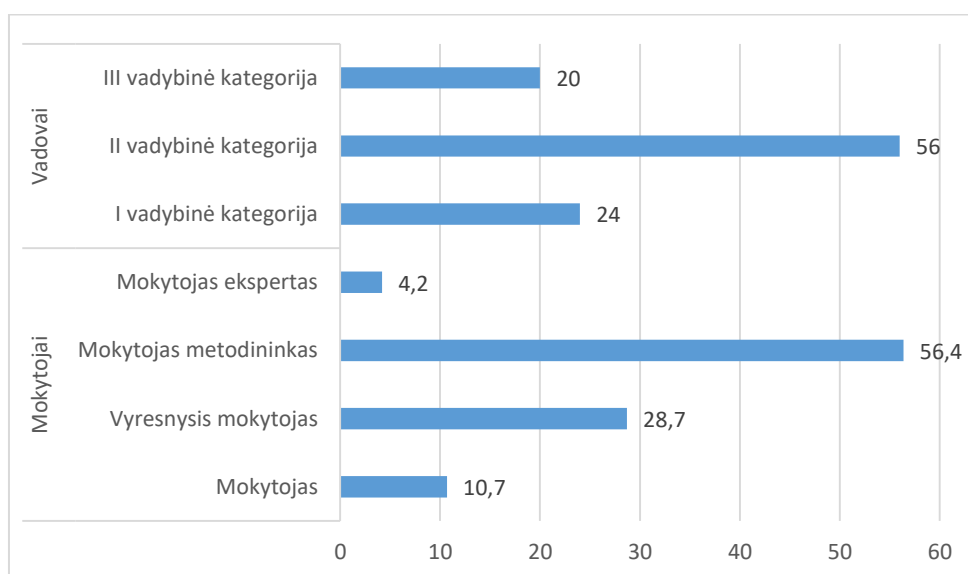
1 paveikslas. Pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Dauguma tyrime dalyvavusių yra pedagogai (72,1 proc.), tačiau penktadalį sudarė vadovai (direktoriai, pavadootojai, skyrių vedėjai), taip pat buvo ir pagalbos mokiniui specialistų (2 paveikslas).

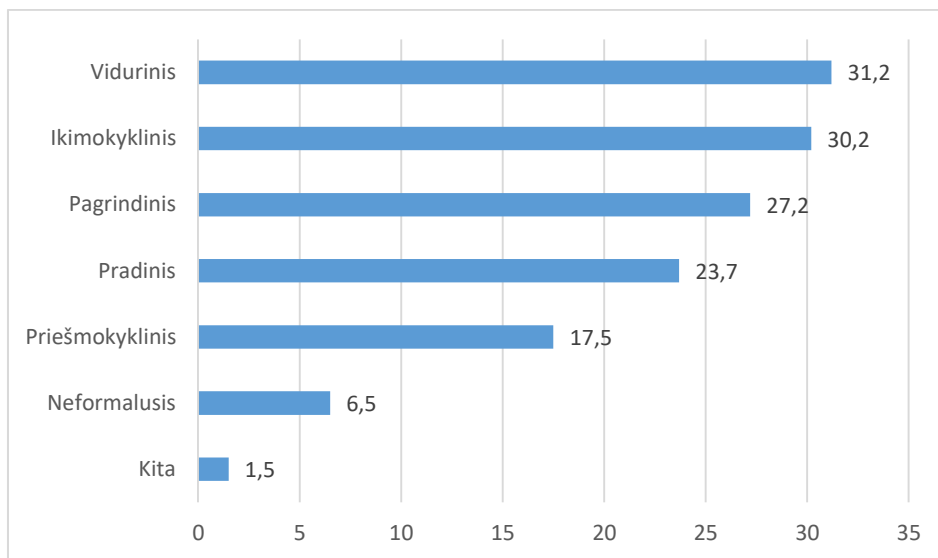
2 paveikslas. Pasiskirstymas pagal poziciją darbovietėje

Tyrime dalyvavusių pedagogų tarpe daugiau nei pusė turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Vadovų tarpe dauguma turi II vadybinę kategoriją (3 paveikslas).

3 paveikslas. Pasiskirstymas pagal kvalifikacines kategorijas

Iš 4 paveiksle pateiktos informacijos galima pastebėti, kad tyrime dalyvavo daugiausia vidurinio ir ikimokyklinio ugdymo pakopose dirbančių pedagogų. Kai kurie pedagogai dirba keliose pakopose.

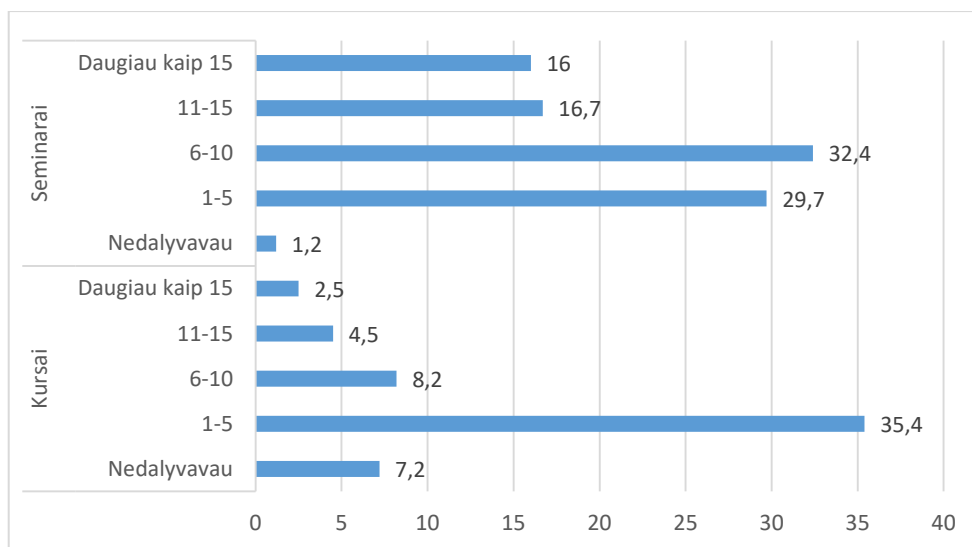

4 paveikslas. Pasiskirstymas pagal ugdymo pakopas

2. Profesinis pedagogų tobulėjimas mokymosi visą gyvenimą kontekste

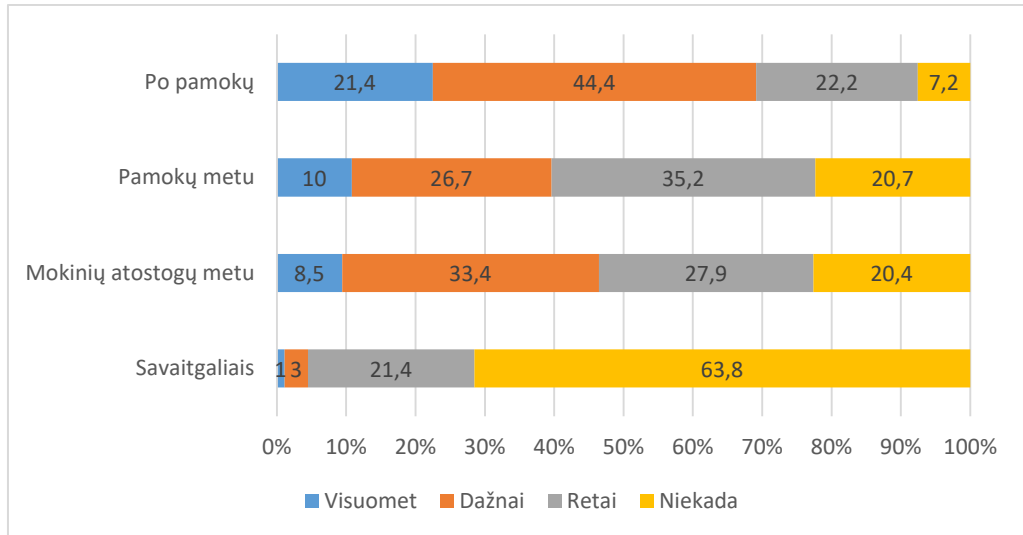
Kvalifikacijos renginių formos, vieta, tematika

Per pastaruosius trejus metus tyrimo dalyviai aktyviau lankė seminarus (iki 10 kartų lankusių buvo per 60 proc., 5 paveikslas). Kursai lankomi kiek rečiau, trečdalis respondentų nurodė per trejus metus lankę 1-5 kursus.

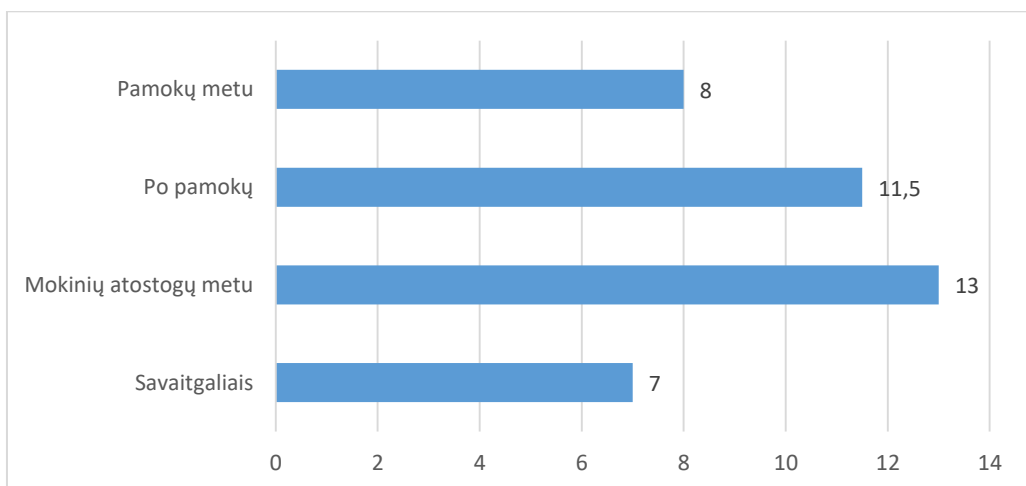
5 paveikslas. Dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose

Tyrimo dalyviai nurodė, kad dažniausiai kvalifikacijos tobulinimo renginius lanko po pamokų (per 60 proc., 6 paveikslas). Beveik 40 proc. tyrimo dalyvių nurodė, kad dažnai kvalifikacijos tobulinimo renginiai yra lankomi pamokų metu arba per mokinių atostogas. Retai kvalifikacija tobulinama savaitgaliais.

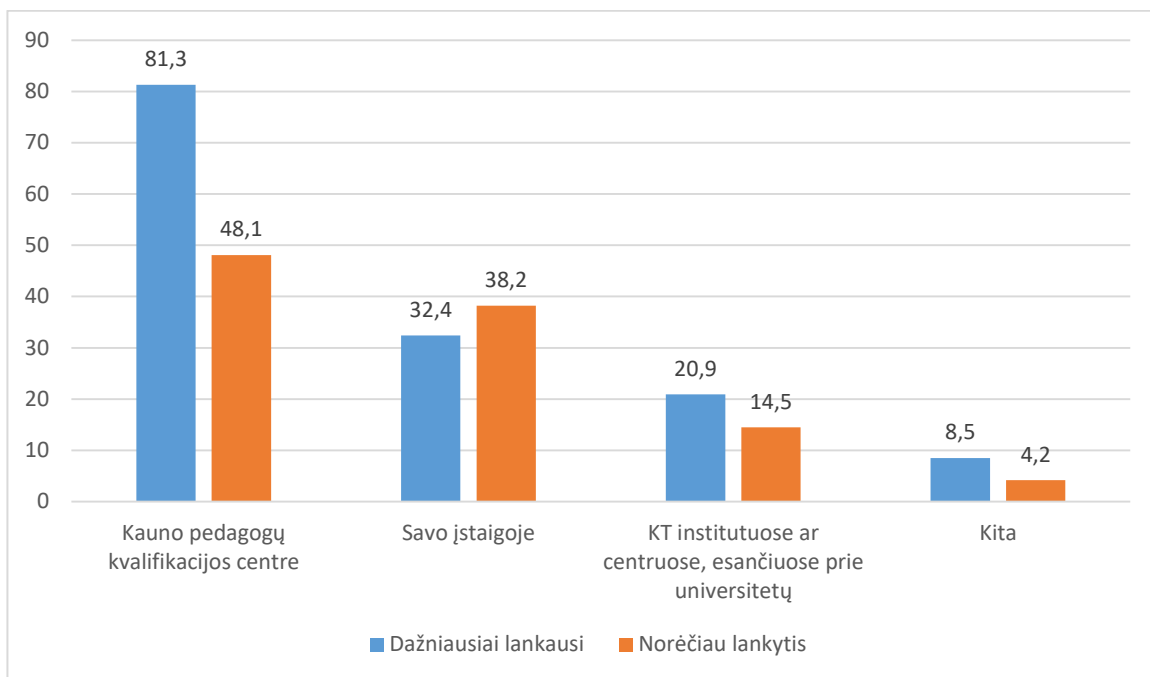
6 paveikslas. Laikas, kai dalyvaujama kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose

Tyrimo dalyviai nurodė pageidavimus, kada galėtų vykti kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiai. Dažniausiai nurodytas mokinių atostogų metas, arba laikas po pamokų. Pamokų metu ar savaitgaliais kvalifikaciją tobulinti norėtų iki 10 proc. (7 paveikslas).

7 paveikslas. Laikas, kada norėtų dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose

Pedagogai nurodė, kad dažniausiai dalyvauja Kauno pedagogų kvalifikacijos centro organizuojamuose renginiuose, nemaža dalis norėtų dalyvauti neišvykdami iš savo įstaigos (8 paveikslas).

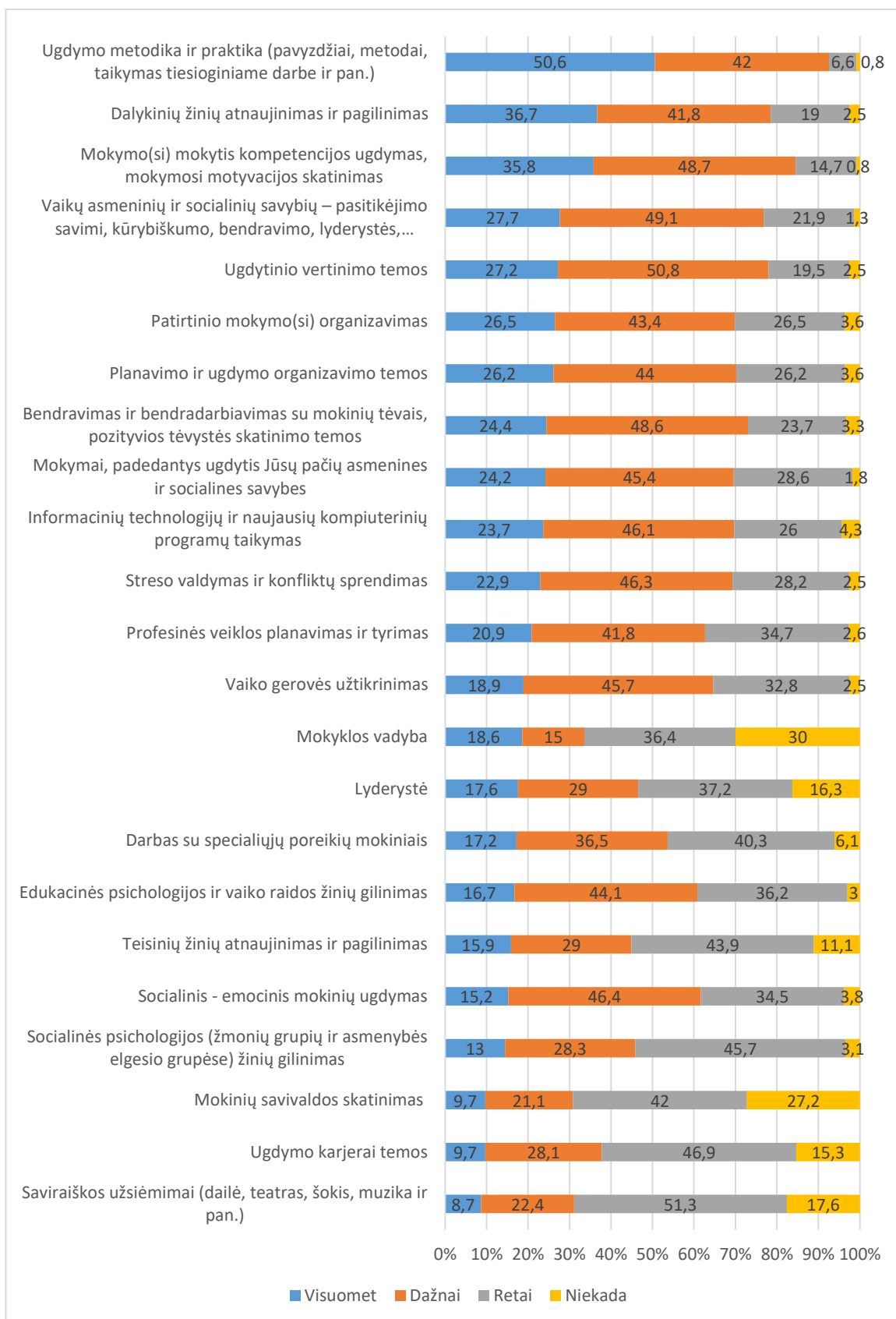

8 paveikslas. Vieta, kur dalyvauja ir norėtų dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose

Respondentams aktualūs mokymai, kuriuose yra teorinių ir praktinių mokymų dermė (81 proc. atsakymų), praktiniai užsiėmimai (33,9 proc.). Tik teoriniai mokymai nėra aktualūs (6 proc.).

Pasidalijimas gerąja patirtimi ypatingai vertinamas pedagogų tarpe. 55,9 proc. tyrimo dalyvių nurodė, kad tokie renginiai labai naudingi.

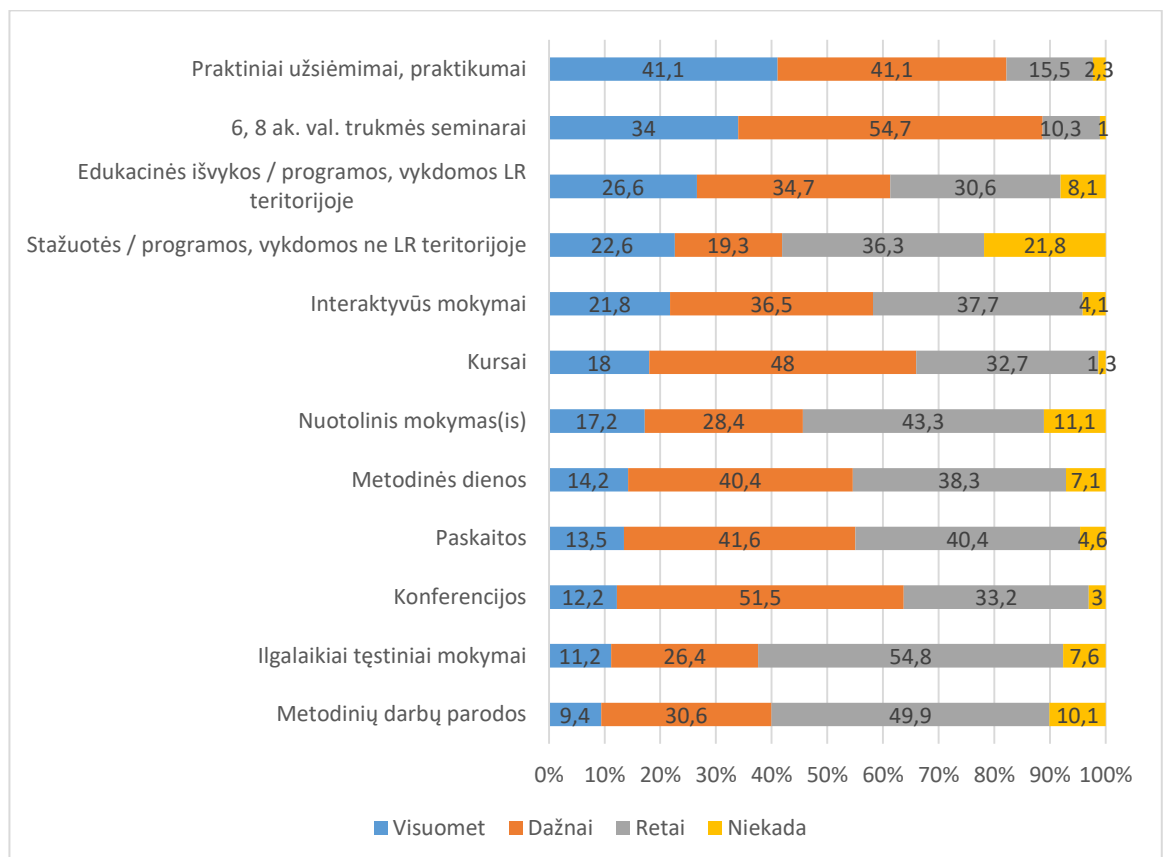
Analizuojant kvalifikacijos tobulinimo renginių tematiką, aktualiausi yra renginiai, tiesiogiai susiję su dalyko didaktika (ugdymo metodika ir praktika, dalykinių žinių atnaujinimas, vertinimas, planavimas ir ugdymas, 9 paveikslas) bei psichologiniai (mokymo mokytis kompetencijos ugdymas, motyvacijos skatinimas ir kt.). Mažiau aktualūs saviraiškos užsiėmimai, mokinių savivaldos ir ugdymo karjerai temos.

9 paveikslas. Aktualiausių mokymų tematika

Vadovams aktualūs buvo lyderystės, mokyklos vadybos aspektai.

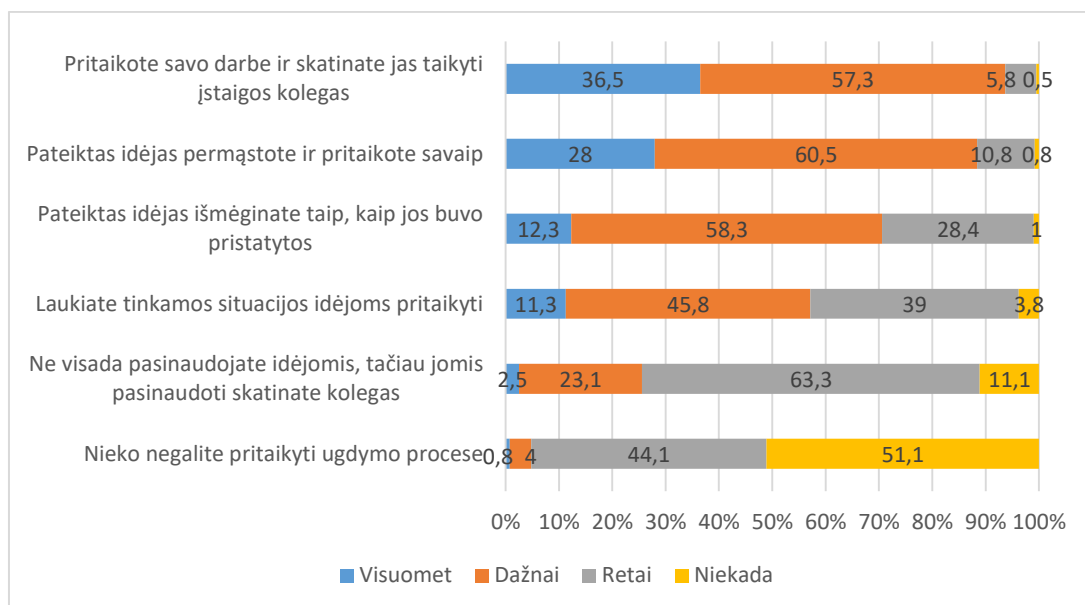
Paprašyti įvertinti patraukliausias kvalifikacijos tobulinimo formas, pedagogai dažniausiai orientuojasi į praktinius užsiėmimus, trumpalaikius (6, 8 val. trukmės) seminarus, apie 60 proc. visada ar dažnai dalyvauja edukacinėse išvykose Lietuvoje, kursuose, konferencijose (10 paveikslas). Pastebėta, kad pusė tyrimo dalyvių retai kvalifikaciją tobulino nuotoline forma.

10 paveikslas. Patraukliausios mokymų formos

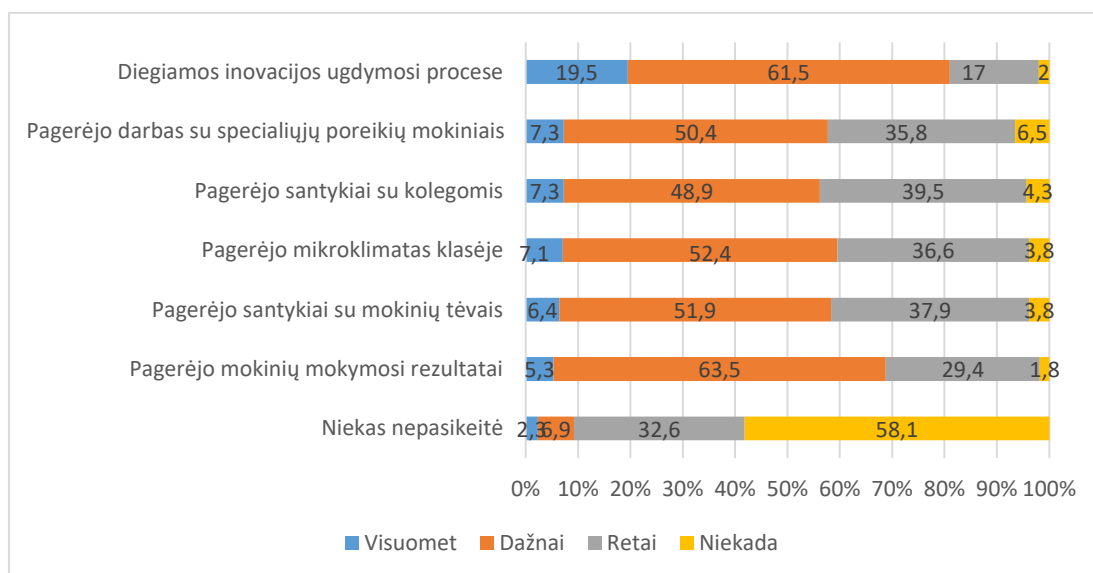
Kvalifikacijos tobulinimo renginių nauda

Kvalifikacijos tobulinimo renginiai respondentams naudingi ir prasmingi. Dalyviai dažniausiai patys taiko sužinotas idėjas, skatina jas taikyti savo kolegas, adaptuoja (11 paveikslas). Maždaug pusė bando pritaikyti idėjas taip, kaip jos buvo pristatytos. Tik labai maža dalis nieko negali pritaikyti savo darbe.

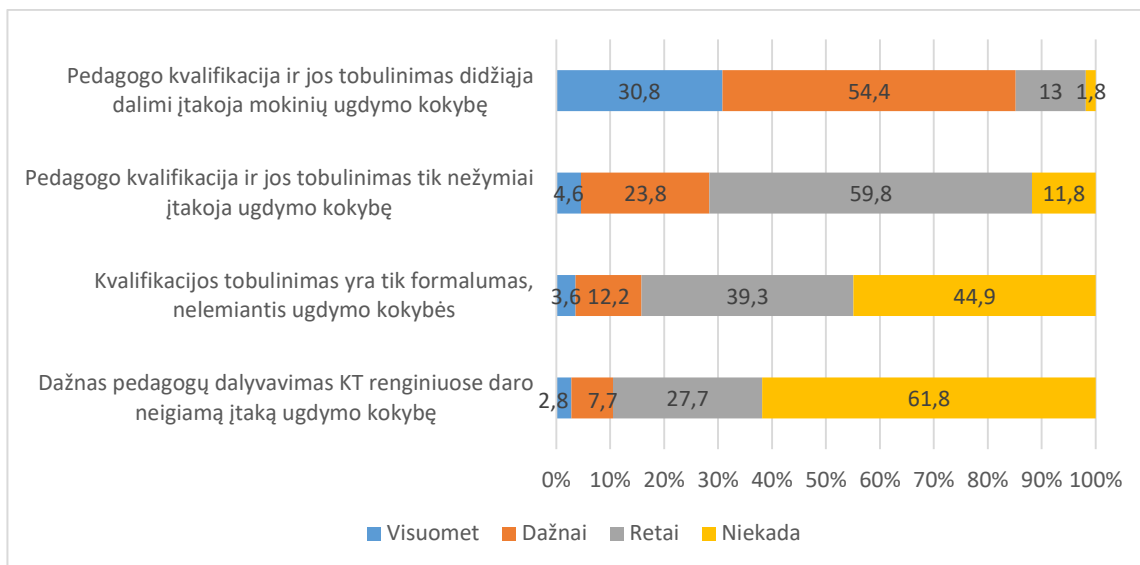
11 paveikslas. Mokymų idėjų pritaikymas

Didžiausią kvalifikacijos tobulinimo renginių naudą pedagogai mato per diegiamas inovacijas ugdymo procese (visuomet ir dažnai – 81 proc., 12 paveikslas). Tik maža tyrimo dalyvių dalis mano, kad po mokymų niekas nepasikeičia.

12 paveikslas. Mokymų nauda

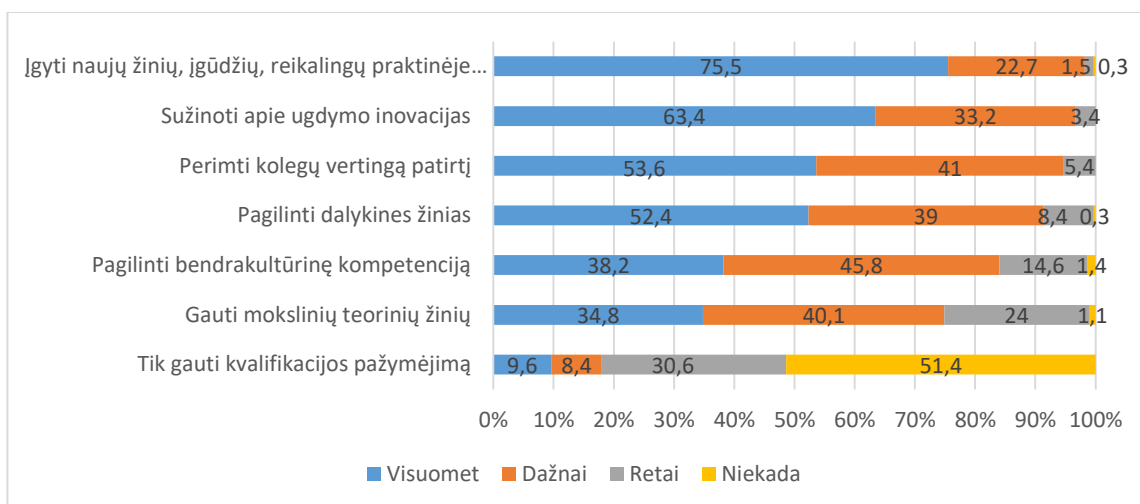
Per 80 proc. Kauno miesto pedagoginių darbuotojų įvertino, kad kvalifikacijos tobulinimo daroma įtaka ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams yra didelė (13 paveikslas).

13 paveikslas. Mokymų įtaka ugdymo kokybei, mokinių pasiekimams

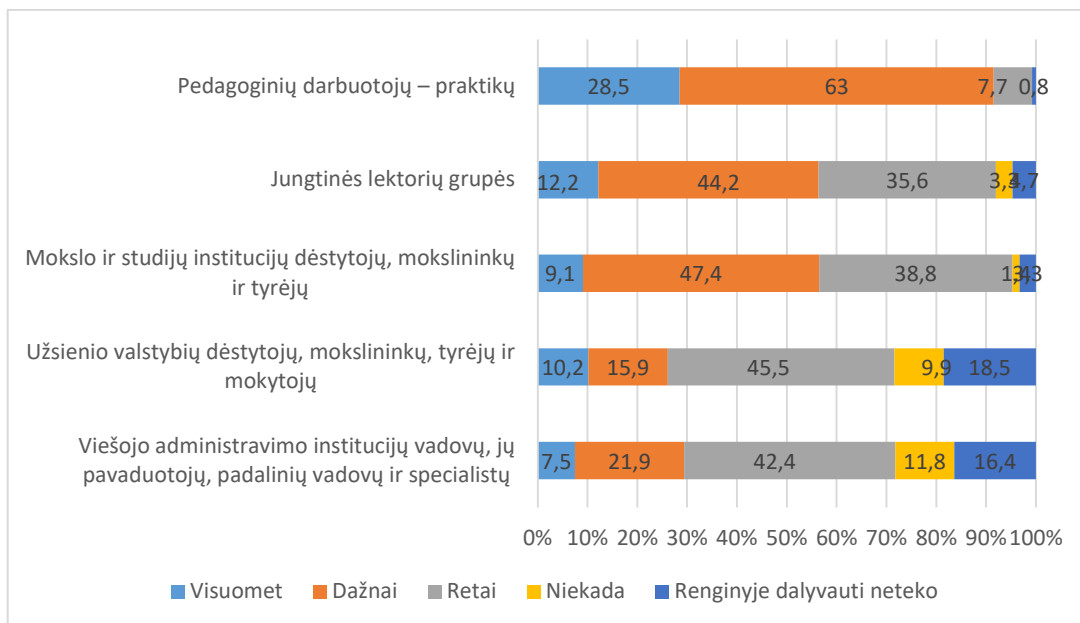
Pedagogų lūkesčiai, susiję su kvalifikacijos tobulinimo renginiais

Tyrime dalyvavę respondentai teigė, kad labiausiai tikisi įgyti naujų žinių, įgūdžių, sužinoti apie ugdymo inovacijas, pagilinti dalykines žinias bei perimti kolegų vertingą patirtį (14 paveikslas). Pedagogams mažiausiai vertingos pasirodė vien tik mokslinės žinios.

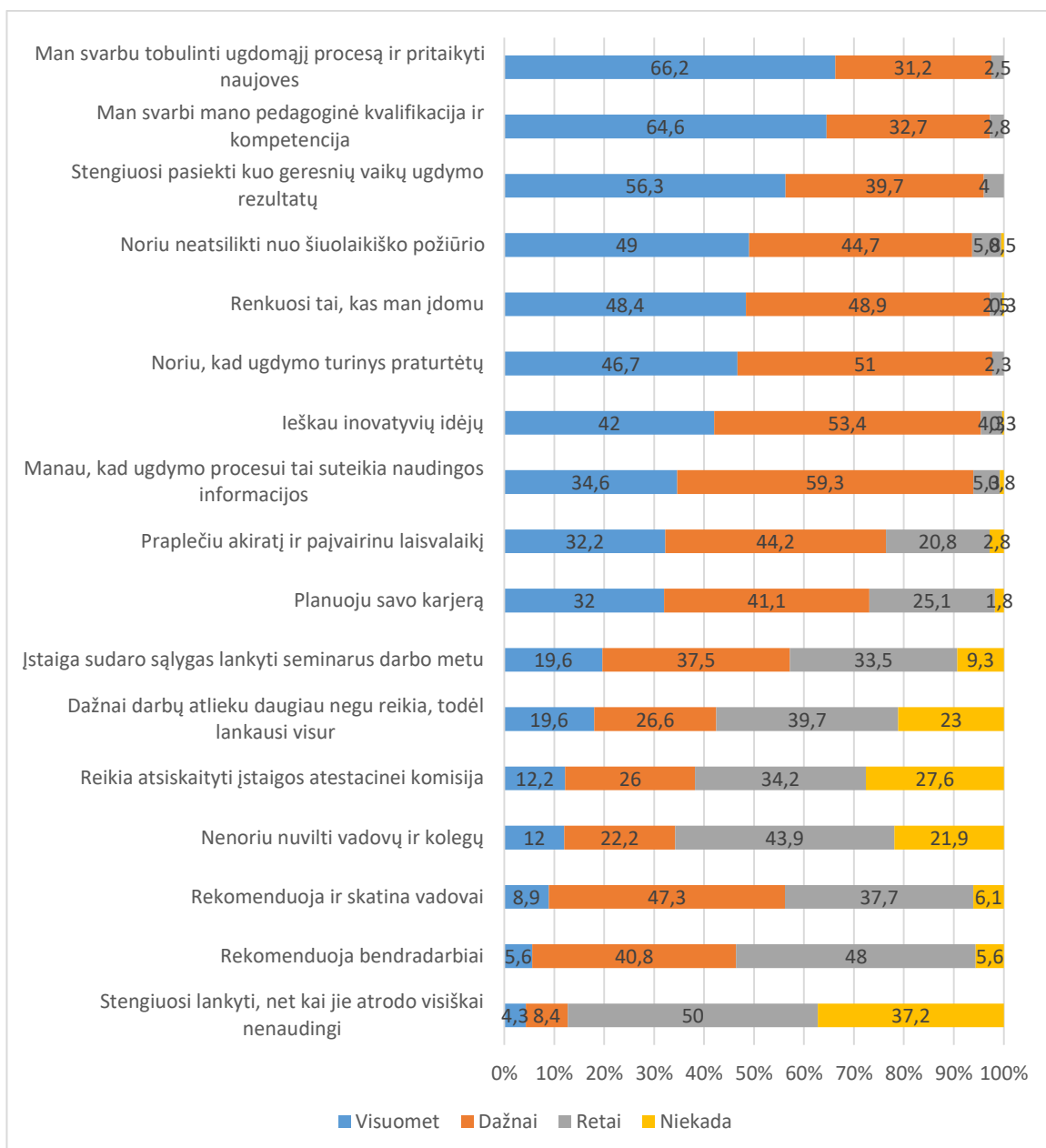
14 paveikslas. Lūkesčiai kvalifikacijos tobulinimo renginiams

Labiausiai laukiami ir daugiausia pedagogai lankosi pedagogų – praktikų vedamuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (per 90 proc., 15 paveikslas). Daugiau nei pusei patinka jungtinių lektorių grupių vedami užsiėmimai. Beveik penktadaliui respondentų neteko dalyvauti užsienio dėstytojų bei viešojo administravimo institucijų administratorių vedamuose mokymuose.

15 paveikslas. Lūkesčiai lektoriams

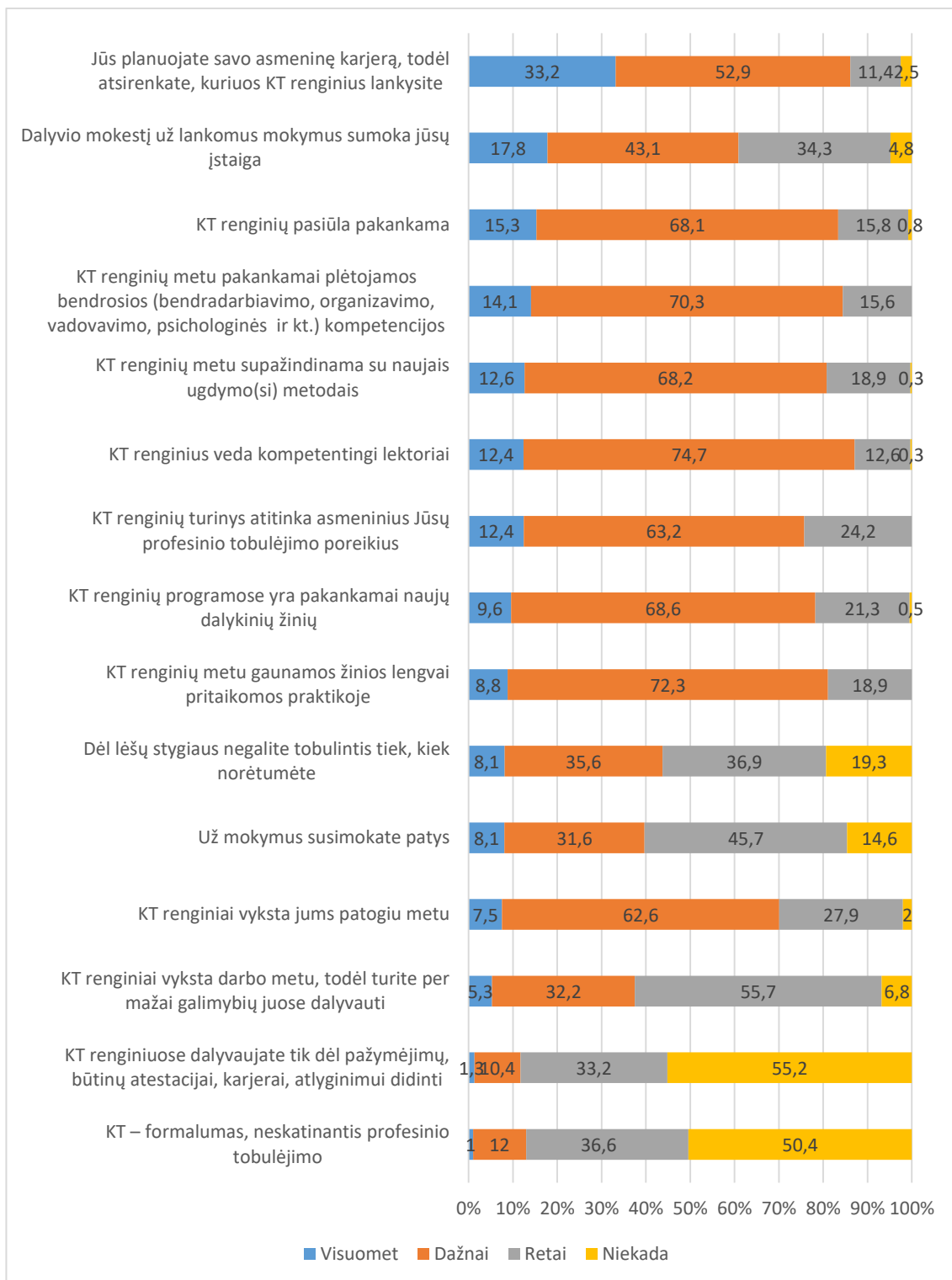
Dažniausiai nurodytas motyvas, dėl ko Kauno miesto pedagogai tobulina savo kompetencijas – siekis tobulinti ugdomąjį procesą, savo dalykines ir bedrąsias kompetencijas, troškimas kuo geresnių ugdytinių rezultatų (16 paveikslas). Žemiausiai vertinami išoriniai motyvai – lankymas dėl pažymėjimo, dėl to, kad rekomenduoja kolegos ar vadovai. Kvalifikacijos tobulinimo renginių pasirinkime vyrauja vidiniai tobulinosi motyvai.

16 paveikslas. Kvalifikacijos tobulinimo renginių rinkimosi motyvai

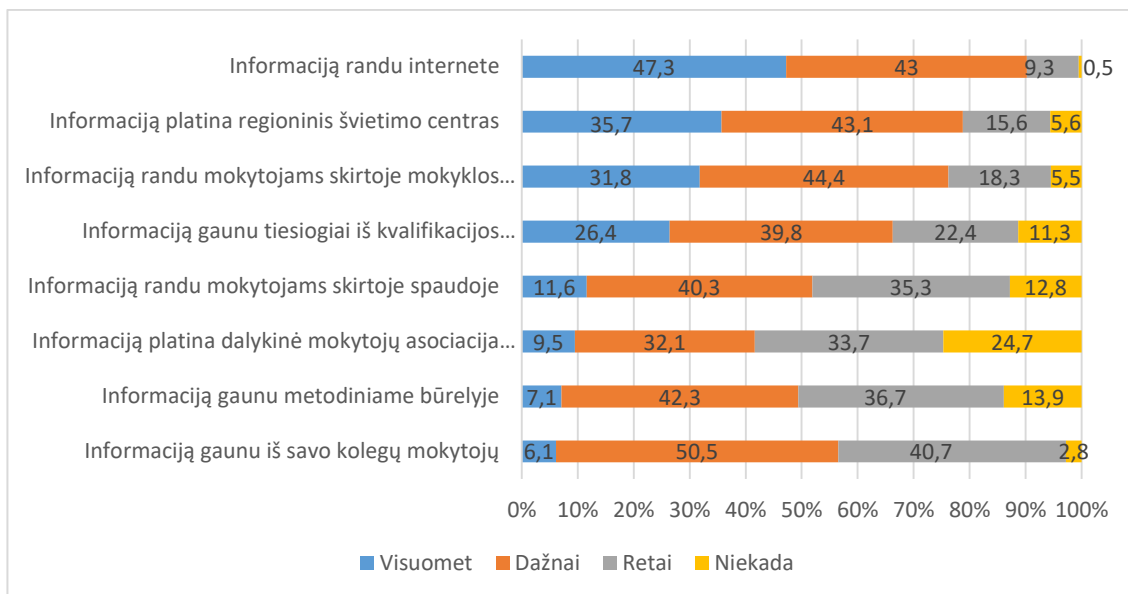
Pateikdami bendrą nuomonę apie kvalifikacijos tobulinimo renginius, pedagogai paneigia nuomonę, kad juose dalyvauja tik dėl pažymėjimo (17 paveikslas). Dauguma klausytojų renginių tematika, lektorių pasirinkimu yra patenkinti. Akcentuojama didelė renginių nauda respondentams.

Apie pusė respondentų už renginius kartais moka patys, kartais sumoka darbovietė. Mažiau nei pusei lėšų stygius bei netinkamas renginių laikas neleidžia tobulintis tiek, kiek jie norėtų.

17 paveikslas. Požiūris į kvalifikacijos tobulinimo renginius

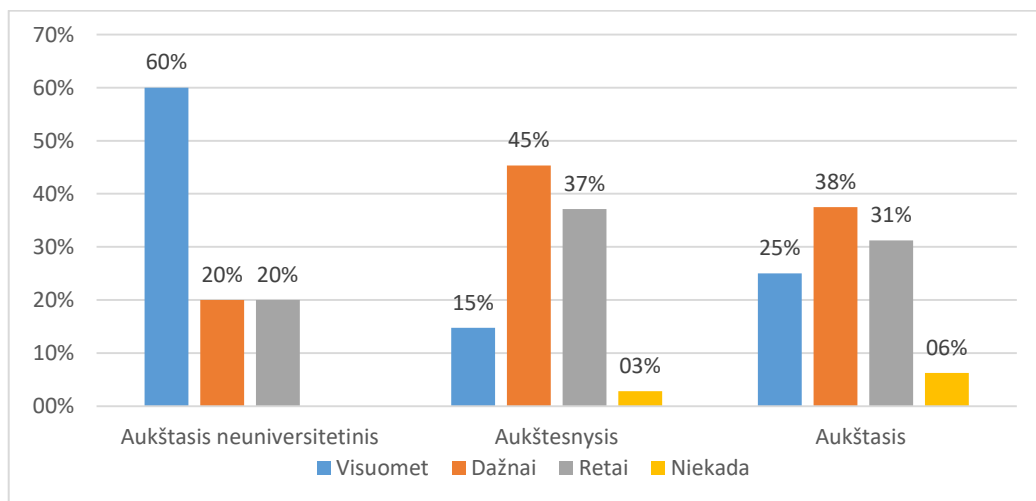
Dažniausi informavimo šaltiniai yra internetas, švietimo centras (18 paveikslas).

18 paveikslas. Informavimo šaltiniai

3. Rezultatų lyginamoji analizė

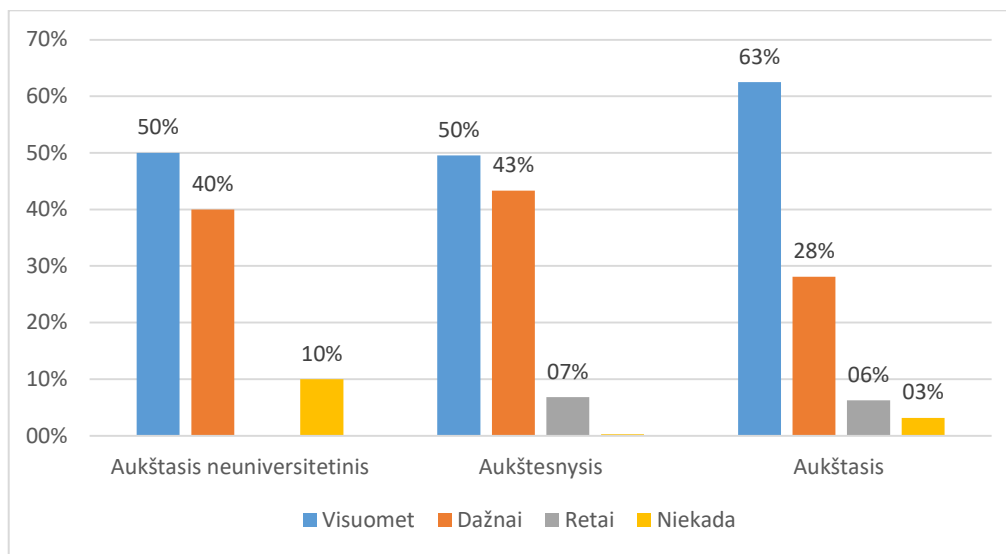
Analizuojant tyrimo rezultatus, buvo nustatyta, kad pedagogams, turintiems aukštesnį ar aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą labiau trūksta psichologijos ir vaiko raidos žinių nei turintiems aukštąjį universitetinį išsilavinimą ($p=0,007<0,05$, 19 paveikslas).

19 paveikslas. Psichologijos ir vaiko raidos mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo išsilavinimo

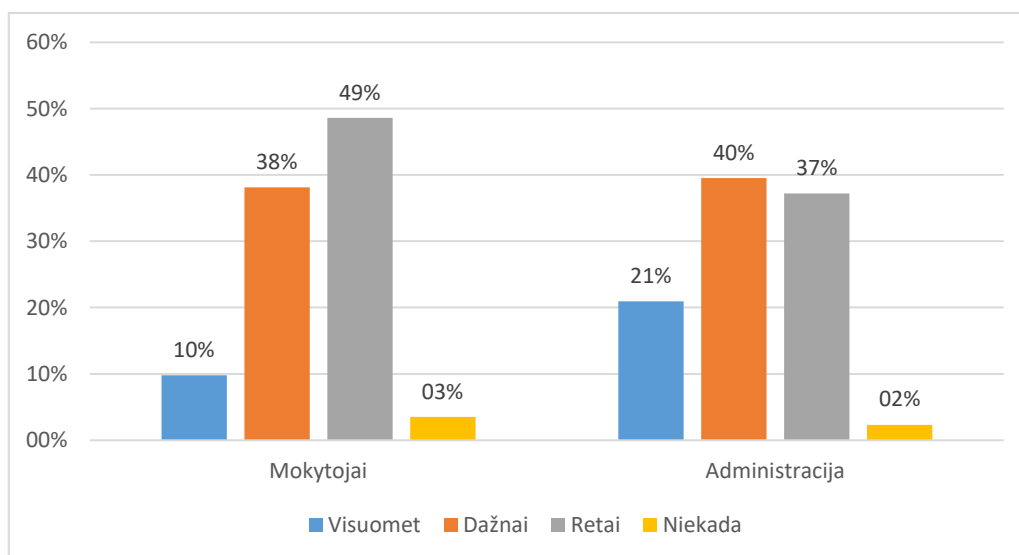
Priešinga situacija buvo nustatyta vertinant ugdymo metodikos ir praktikos mokymus – pedagogams, turintiems aukštesnį ar aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą, jų manymu,

mažiau trūksta ugdymo metodikos ir praktikos mokymų nei turintiems aukštąjį universitetinį išsilavinimą ($p=0,007<0,05$, 20 paveikslas).

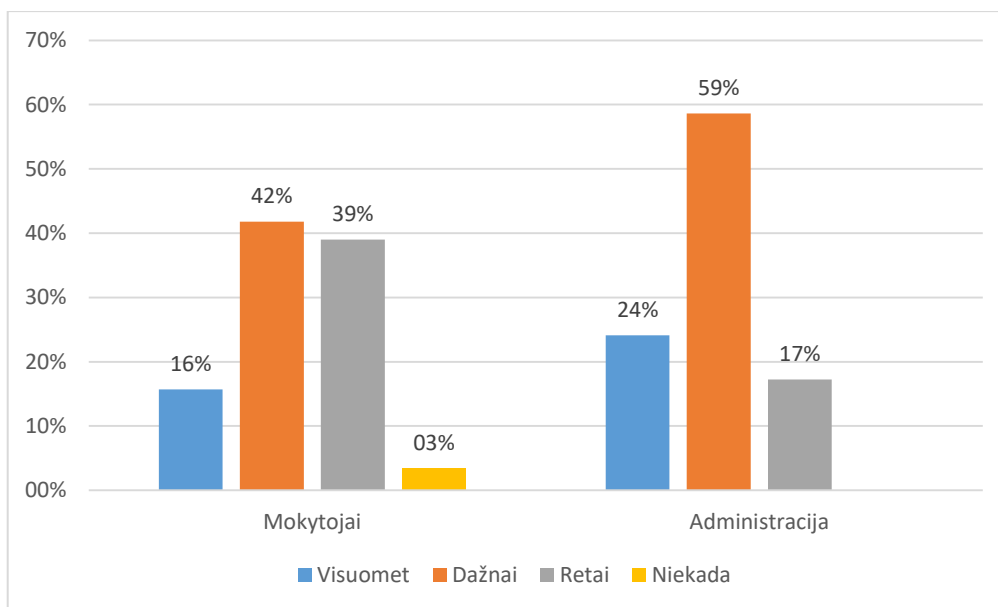
20 paveikslas. Ugdymo metodikos ir praktikos mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo išsilavinimo

Rezultatai atskleidė, kad mokytojai ir administracijos darbuotojai taip pat skirtingai vertina mokymus kai kuriomis temomis. Vertinant socialinės psichologijos mokymų svarbą, reikalingesniais tokio pobūdžio mokymus mato administracijos darbuotojai, tuo tarpu pusė mokytojų mano, kad tokie mokymai jiems nėra aktualūs ($p=0,032<0,05$, 21 paveikslas).

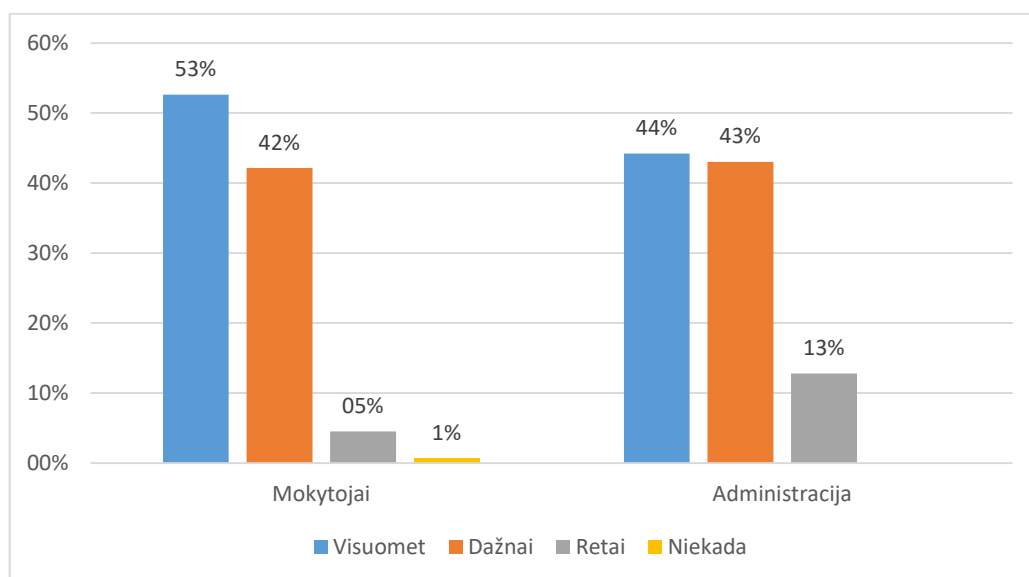

21 paveikslas. Socialinės psichologijos (grupių ir asmenybės elgesio grupėse) mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Mokymai apie vaiko gerovės užtikrinimą taip pat aktualesni vadovams nei mokytojams ($p=0,000<0,05$, 22 paveikslas).

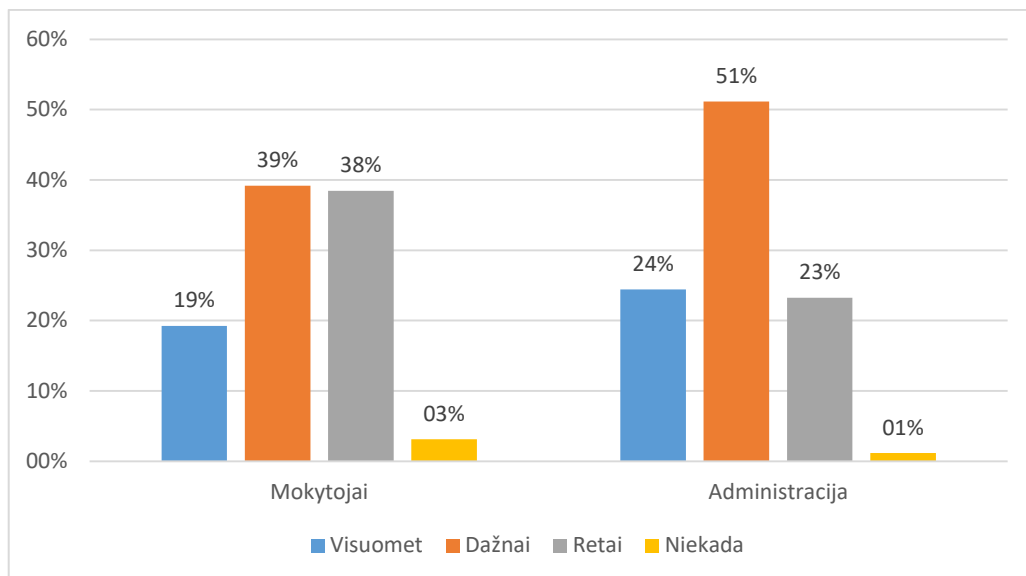

22 paveikslas. Vaiko gerovės mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų
Ugdymo metodikos ir praktikos mokymai svarbesni ir reikšmingesni yra mokytojams nei vadovams ($p=0,036<0,05$, 23 paveikslas).

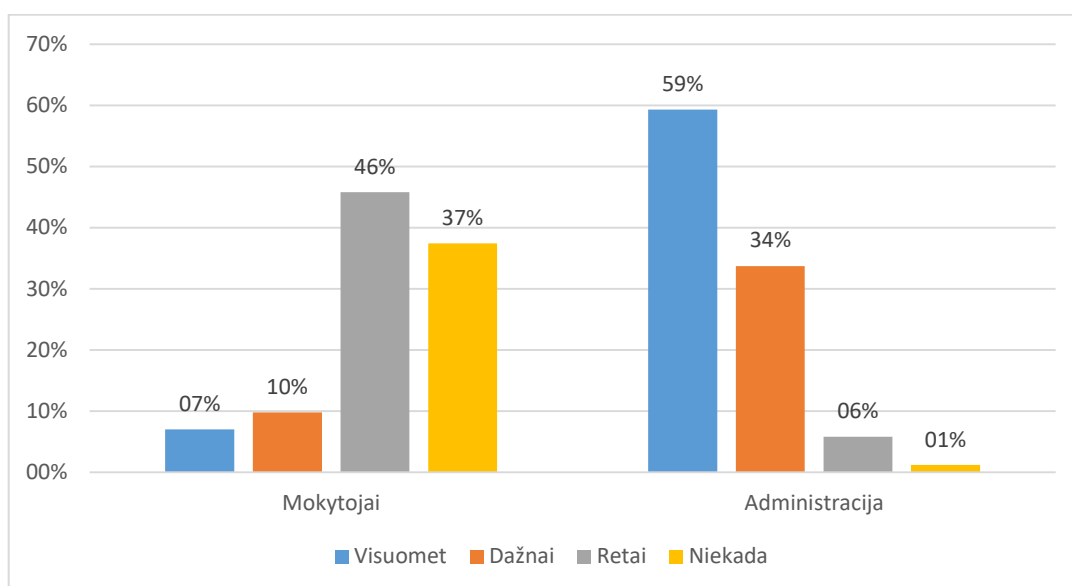
23 paveikslas. Ugdymo metodikos ir praktikos mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Profesinės veiklos tyrimų mokymai svarbesni ir reikšmingesni yra administracijos darbuotojams ir vadovams nei mokytojams ($p=0,037<0,05$, 24 paveikslas).

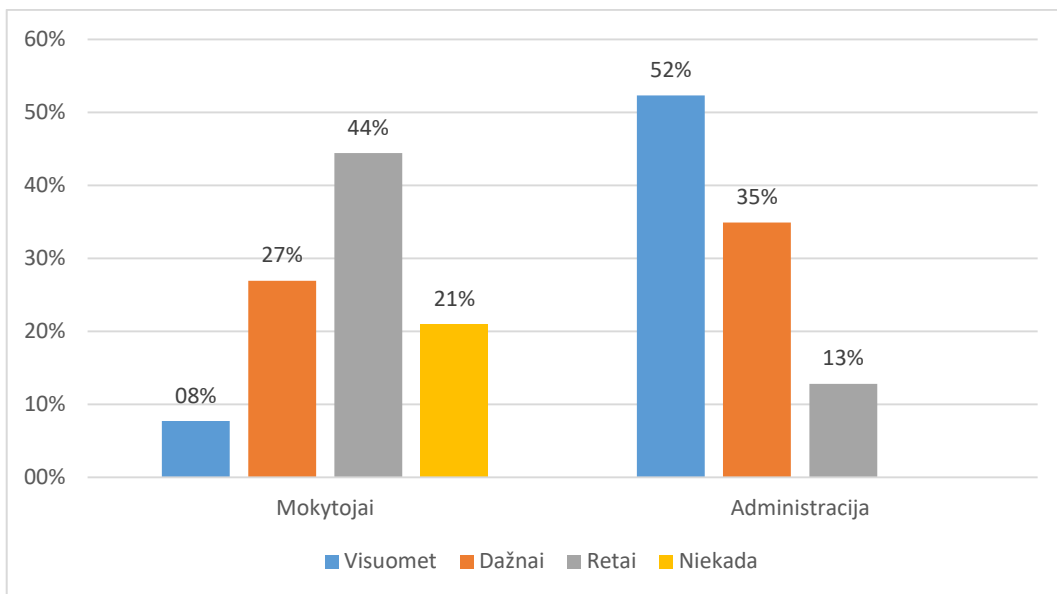
24 paveikslas. Profesinės veikos tyrimų mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Mokyklos vadybos klausimai vienareikšmiškai yra aktualesni administracijos darbuotojams ir vadovams nei mokytojams ($p=0,000<0,05$, 25 paveikslas).

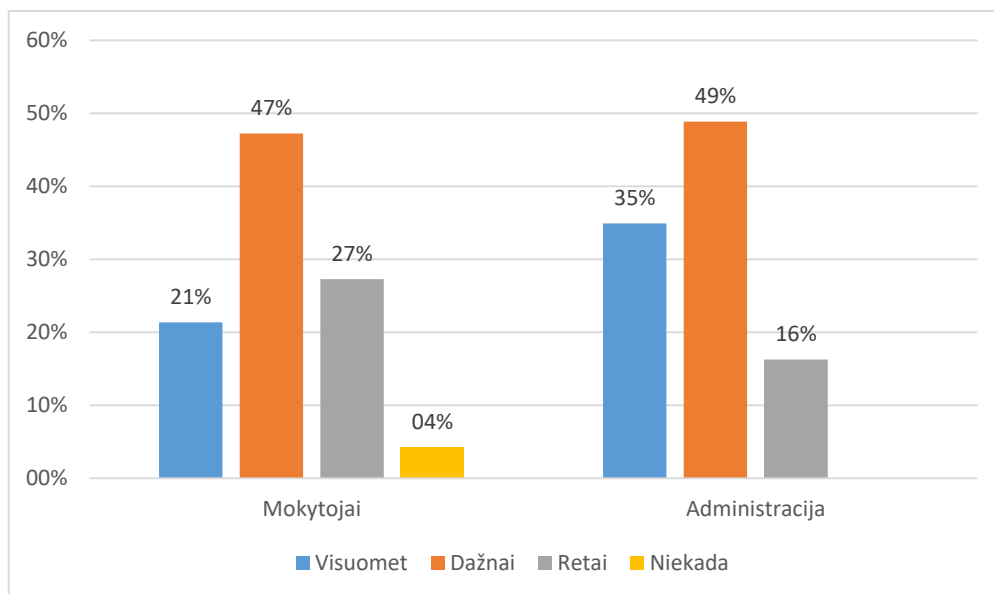
25 paveikslas. Mokyklos vadybos mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Analogiška situacija yra su lyderystės mokymais. Šie mokymai aktualesni administracijos darbuotojams ir vadovams nei mokytojams ($p=0,000<0,05$, 26 paveikslas).

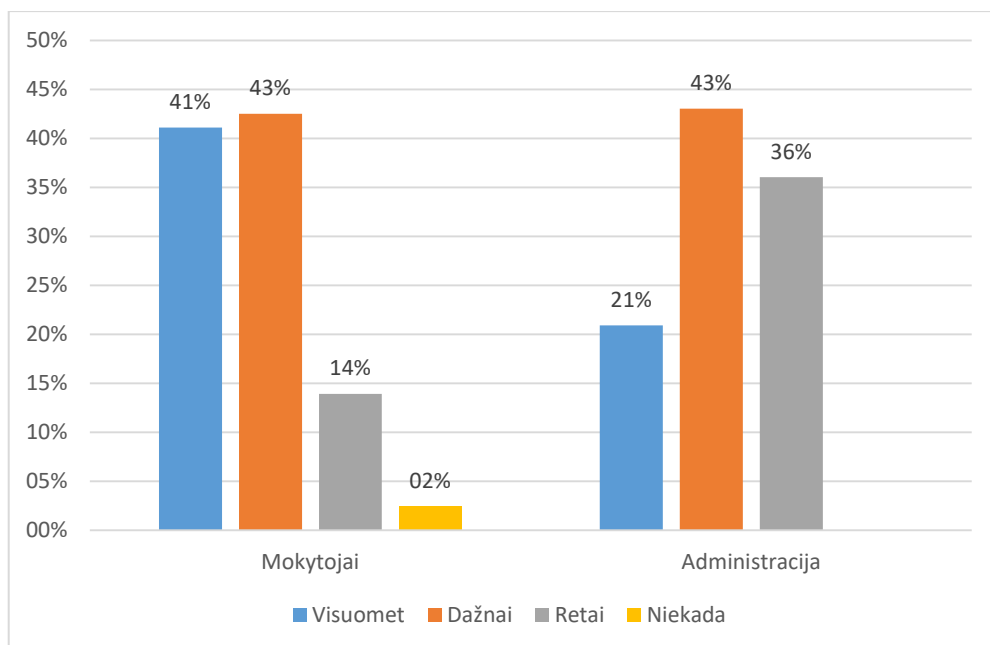
26 paveikslas. Lyderystės mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Įdomu pastebėti tai, kad bendravimas, bendradarbiavimas su tėvais, pozityvios tėvystės klausimai taip pat aktualesni yra administracijos darbuotojams ir vadovams nei mokytojams ($p=0,008 < 0,05$, 27 paveikslas).

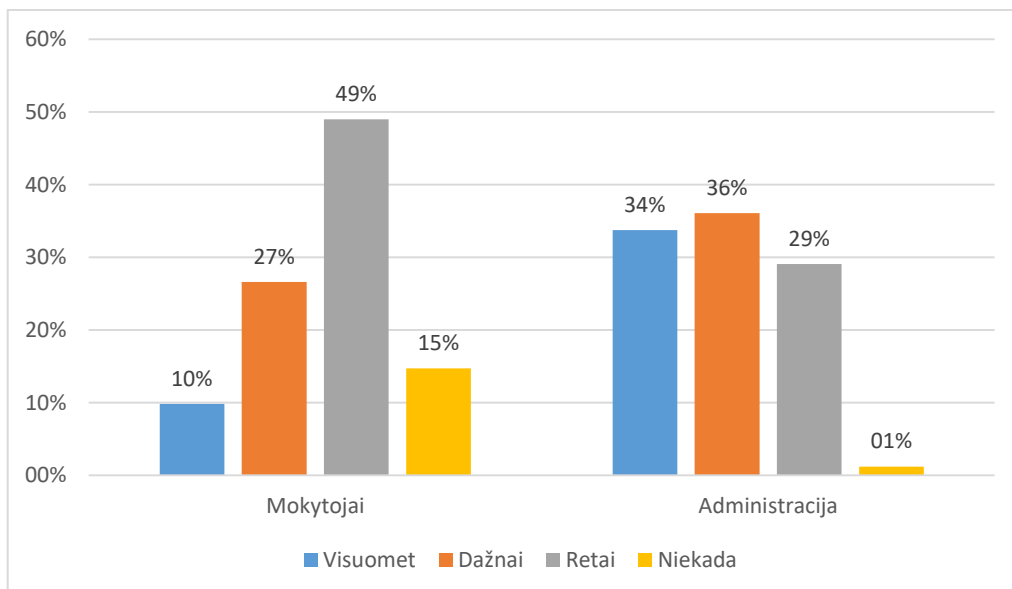
27 paveikslas. Bendravimo ir bendradarbiavimo su mokinių tėvais mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Mokytojai dažniau nei vadovai susiduria su pokyčiais ugdant vaikus, todėl mokytojams dažniau aktualūs dalykinių žinių atnaujinimo ir pagilino mokymai ($p=0,000 < 0,05$, 28 paveikslas).

28 paveikslas. Dalykinių žinių pagilavimo ir atnaujinimo mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Teisinių žinių atnaujinimas ir pagilinimas labiau svarbus vadovams ir administracijos darbuotojams ($p=0,000<0,05$, 29 paveikslas).

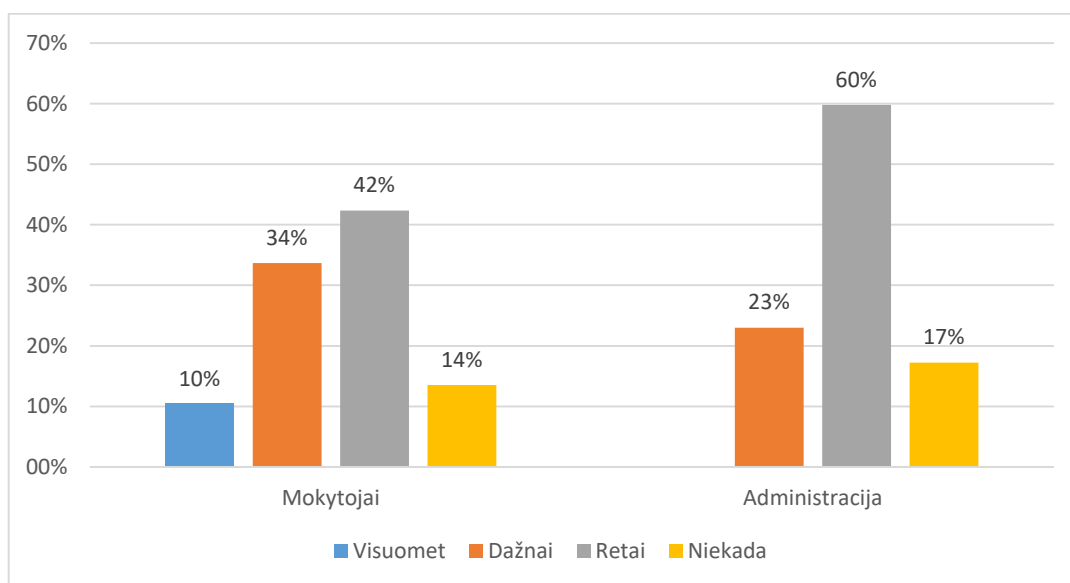
29 paveikslas. Teisinių žinių pagilavimo ir atnaujinimo mokymų reikalingumo vertinimas priklausomai nuo pareigų

Jei mokinių mokymosi rezultatų pokyčius tiek mokytojai, tiek administracijos darbuotojai vertina vienodai, tai pagerėjusius santykius su kolegomis, mokinių tėvais geriau vertina vadovai (reikšmingi skirtumai, $p=0,000<0,05$). Vadovai taip pat labiau pastebi ir vertina diegiamas inovacijas ugdymo procese.

Lyginant vadovų ir mokytojų lūkesčius iš kvalifikacijos tobulinimo renginių, skirtumų nebuvo nustatyta.

Skirtingą išsilavinimą turintys respondentai vienodai vertino lūkesčius iš renginių ir jų teikiamą naudą.

Vertinant laiką, koku metu vyksta kvalifikacijos tobulinimo renginiai, reikšmingai palankesni vertinimai buvo iš administracijos ir vadovų. Panaši situacija yra ir su mokėjimu už kvalifikacijos tobulinimo renginius: 10,4 proc. mokytojų mokėjo už renginius visuomet, dar trečdalis – dažnai. Vadovai patys mokėjo retai ($p=0,001<0,05$, 30 paveikslas).

30 paveikslas. Savarankiškas mokėjimas už kvalifikacijos tobulinimo renginius priklausomai nuo pareigų

Pedagogai turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą dažniau linkę rinktis praktikų mokymus, tuo tarpu žemesnį išsilavinimą turintys pedagogai renkasi lektorių iš aukštųjų mokyklų vedamus mokymus. Vadovai dažniau linkę rinktis užsienio lektorių vedamus mokymus.

Apibendrinimas

Tyrime dalyvavęs 401 Kauno miesto pedagoginis darbuotojas, atstovaujantis visas ugdymo pakopas teigia, kad dažniausiai dalyvauja Kauno pedagogų kvalifikacijos centro organizuojamuose renginiuose.

Tyrimo dalyviai per paskutiniuosius metus dažniausiai lankėsi seminaruose, kurie vykdavo po pamokų. Dauguma respondentų ir toliau norėtų kvalifikacijos tobulinimo renginius lankyti po pamokų arba mokinių atostogų metu.

Pagal tematiką labiausiai lankomi yra dalyko didaktikos, planavimo, inovacijų diegimo, psichologiniai užsiėmimai. Pagal formas patraukliausi yra praktikumai, seminarai, edukacinės išvykos Lietuvoje, stažuotės.

Dauguma tyrimo dalyvių kvalifikacijos tobulinimo(si) renginių tematika, lektorių pasirinkimu yra patenkinti.

Pasidalijimas gerąja patirtimi ypatingai vertinamas pedagogų tarpe. Mažiausiai vertingos pasirodė vien tik mokslinės žinios.

Pedagogai dažniausiai linkę dalyvauti renginiuose, kuriuos veda praktikai arba jungtinės lektorių grupės.

Pedagogai turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą dažniau linkę rinktis praktikų mokymus, tuo tarpu žemesnį išsilavinimą turintys pedagogai renkasi lektorių iš aukštųjų mokyklų vedamus mokymus. Vadovai dažniau linkę rinktis užsienio lektorių vedamus mokymus.

Skirtingą išsilavinimą turintys respondentai vienodai vertino lūkesčius iš renginių ir jų teikiamą naudą.

Rezultatai atskleidė, kad pedagogai ir vadovai, administracijos darbuotojai skirtingai vertina mokymus tam tikromis temomis. Lyginant vadovų ir mokytojų lūkesčius iš kvalifikacijos tobulinimo renginių, skirtumų nebuvo nustatyta.

Respondentai kvalifikacijos tobulinimo renginius laiko naudingais ir prasmingais, jų rezultatus taiko savo veiklose, adaptuoja, skatina kolegas diegti naujoves. Kauno miesto pedagoginiai darbuotojai teigia, kad kvalifikacijos tobulinimo daroma įtaka ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams yra didelė.

Dažniausiai nurodytas motyvas, dėl ko Kauno miesto pedagoginiai darbuotojai tobulina savo kompetencijas – siekis tobulinti ugdomąjį procesą, savo dalykines ir bendrąsias kompetencijas, gerinti ugdytinių pasiekimus. Kvalifikacijos tobulinimo renginių pasirinkime vyrauja vidiniai tobulinimo motyvai.

Mažiau nei pusei lėšų stygius neleidžia tobulintis tiek, kiek norėtusi. Už kvalifikacijos tobulinimo(si) renginius dažniau susimoka pedagogai nei vadovai.

Pagrindiniai informacijos šaltiniai, iš kurių respondentai dažniausiai sužino apie mokymus yra: internetas, švietimo centro platinama informacija.